

Міністерство освіти і науки України
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра туризму

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до написання курсової роботи
з дисципліни

“Туристичні ресурси України”

для студентів напрямку підготовки 1401 „Сфера обслуговування”
спеціальності 6.140103 “Туризм”
денної та заочної форм навчання

Укладач: Алешугіна Н.О., к.е.н.

Затверджено
на засіданні кафедри туризму протокол
№ 2 від 31.08.2015 р.

м.Чернігів 2015

Методичні вказівки до написання курсової роботи з дисципліни “Туристичні ресурси України” для студентів напрямку підготовки 1401 „Сфера обслуговування” спеціальності 6.140103 “Туризм” денної та заочної форм навчання / Укл.: Алешугіна Н.О. – Чернігів: ЧНТУ, 2015. - с.

Укладач: Алешугіна Наталія Олександрівна,
к.е.н., доцент кафедри туризму

Рецензент: Барановський М.О., д.геогр.н., професор, завідувач кафедри географії
Ніжинського державного університету

ВСТУП

Курсова робота – вид навчально-наукового дослідження, що передбачається навчальним планом підготовки фахівців з вищою освітою і виконується студентами на кожному курсі з метою поглибленого вивчення окремих питань або тем певної навчальної дисципліни, набуття навичок проведення наукового дослідження та творчої самостійної роботи, оволодіння загальнонауковими і спеціальними методами сучасних наукових досліджень.

Підготовка курсової роботи з дисципліни “Туристичні ресурси України” повинна сприяти закріпленню і систематизації теоретичних знань, отриманню навичок у галузі вирішення практичних завдань щодо оцінки туристичних ресурсів конкретної місцевості (регіону) для організації їх раціонального використання в процесі туристичної діяльності. Робота над дослідженням потребує не тільки знань загальної і спеціальної літератури з обраної тематики, але й умінь проводити картографічні, математико-статистичні, географічні, експертні та інші дослідження, застосовувати методики диференційної та інтегральної оцінки туристичних ресурсів, пов'язувати питання теорії з практикою, робити узагальнення, формувати висновки та пропозиції з поліпшення ефективності використання наявних рекреаційних ресурсів.

Робота над даним дослідженням сприяє формуванню умінь працювати із загальною і спеціальною літературою з обраної тематики, знаходити та відбирати потрібну інформацію, проводити картографічні, математико-статистичні, географічні, експертні та інші дослідження, застосовувати спеціальні методики в процесі роботи, пов'язувати питання теорії з практикою, робити узагальнення, формувати висновки.

Дані вказівки сприятимуть раціональній організації роботи над виконанням курсової роботи, допоможуть визначитися з тематикою дослідження, повно розкрити зміст дослідження, правильно оформити роботу.

РОЗДІЛ 1 ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ НАД КУРСОВОЮ РОБОТОЮ

1.1. Визначення теми курсової роботи

Виконання курсової роботи починається із визначення теми. Тематика курсових робіт з дисципліни поновлюється і затверджується кафедрою туризму щороку. Студентам надається право вільного вибору теми. При цьому рекомендується керуватися власними дослідницькими інтересами, наявністю відповідних джерел, а також перспективами продовжувати розробку обраного тематичного напрямку при написанні курсових робіт з інших дисциплін та виконанні дипломної роботи. Дозволяється написання курсової роботи з однієї теми декількома студентами в одній академічній групі при умові самостійної роботи і з використанням різних джерел. *При самостійному формулюванні теми дослідження необхідно враховувати, що вона має відповідати завданням навчальної дисципліни і тісно пов'язуватися з практичними потребами конкретного фаху, а назва курсової роботи повинна бути короткою, відповідати обраній спеціальності та суті дослідження.*

Обрана тема погоджується з науковим керівником. Подальша її зміна або коригування можлива лише з дозволу наукового керівника при достатньому обґрунтуванні змін студентом.

1.2. Робота з літературними джерелами та розробка плану курсової роботи

У процесі підготовки до написання курсової роботи самостійно підбираються й вивчаються літературні джерела, складається бібліографія. Допомогу студенту в цьому надає науковий керівник, а також працівники бібліотек. Самостійний пошук літературних джерел здійснюється за допомогою бібліотечних каталогів (систематичного, алфавітного), реферативних журналів, бібліографічних довідників, пошукових систем мережі Інтернет. Особливу увагу слід звернути на періодичні видання: газети, журнали, збірники наукових праць, де можна знайти останні результати досліджень спеціалістів, а також путівники, рекламні проспекти, web-сайти природоохоронних організацій, туристичних фірм, в яких можна знайти необхідний фактичний матеріал. Список рекомендованої літератури, на яку слід звернути увагу при написанні курсової роботи, наведено в кінці методичних рекомендацій. При написанні роботи необхідно користуватись путівниками, картами, довідковими матеріалами.

На початку роботи потрібно попередньо ознайомитись з відібраними джерелами. Методика читання наукової літератури дещо інша, ніж художньої. Є «швидке» і «повільне» читання: побіжний огляд змісту книги або ретельне опрацювання. Побіжний перегляд змісту дає можливість ознайомитись з книгою в загальних рисах, коли досліднику стає зрозуміло,

яка саме інформація міститься в даній книзі. Тобто побіжний перегляд – це, по суті, «пошукове читання».

Попереднє ознайомлення з літературними джерелами є основою для складання **плану курсової роботи**. З метою запобігання випадкам плагіату, а також повного всебічного розкриття теми дослідження, студентам пропонуються плани курсової роботи, які **ОБОВ'ЯЗКОВО** беруться за основу.

Тема: Рекреаційно-туристичний паспорт ... області/району

Вступ

- 1 Загальні відомості про область/район
- 2 Природні рекреаційно-туристичні ресурси області/району.
 - 2.1. Рельєф області/району як рекреаційно-туристичний ресурс
 - 2.2. Кліматичні рекреаційно-туристичні ресурси
 - 2.3. Гідрологічні та гідромінеральні рекреаційно-туристичні ресурси
 - 2.4. Біотичні рекреаційно-туристичні ресурси
- 3 Природно-антропогенні рекреаційно-туристичні ресурси області/району
- 4 Антропогенні рекреаційно-туристичні ресурси Чернігівської області
 - 4.1. Археологічні рекреаційно-туристичні ресурси
 - 4.2. Архітектурно-історичні рекреаційно-туристичні ресурси
 - 4.3. Біосоціальні рекреаційно-туристичні ресурси
 - 4.4. Подійні рекреаційно-туристичні ресурси
 - 4.5. Етнографічні рекреаційно-туристичні ресурси
 - 4.6. Дозвілєві рекреаційно-туристичні ресурси
- 5 Аналіз екологічного стану території

Висновки

Тема: Аналіз ресурсів розвитку ... виду туризму в ... області/районі

Вступ

1. Сутність ... виду туризму та ресурси, які необхідні для його організації
2. Характеристика наявності та придатності ресурсів ... області/району для організації ... виду туризму
(описуються лише ті ресурси з основних груп (див. попередній варіант), які мають значення для організації даного виду туризму. Характеристиці кожного присвячується відповідно названий підпункт)
Наприклад:
 - 2.1 Річки Чернігівщини як ресурс розвитку водного туризму
 - 2.2 Характеристика можливостей розвитку водного туризму на озерах Чернігівської області
 - 2.3 ...
3. Характеристика умов розвитку ... виду туризму в ... області/районі
(описуються лише ті тіла і сили природи, суспільні об'єкти, процеси та явища, які мають істотний вплив на розвиток даного виду туризму. Характеристиці кожного (або їх групи) присвячується відповідно названий підпункт)
Наприклад:
 - 3.1 Вплив рельєфу на розвиток водного туризму в Ріпкинському районі
 - 3.2 Кліматичні умови розвитку водного туризму в Ріпкинському районі
 - 3.3 ...

Висновки

Тема: Характеристика природних (природно-антропогенних, антропогенних) рекреаційно-туристичних ресурсів ... області/району
(план залежатиме від основних видів рекреаційно-туристичних ресурсів, які включає обрана група). Наприклад:

Вступ

1. Рельєф як умова та ресурс розвитку туризму та рекреації в ... області.
2. Роль клімату у розвитку туризму та рекреації в ... області
3. Водні рекреаційно-туристичні ресурси ... області
4. Гідромінеральні рекреаційно-туристичні ресурси
5. Рослинний та тваринний світ ... області та його роль у формуванні її рекреаційно-ресурсного потенціалу
6. Районування ... області за рівнем забезпеченості природними ресурсами
7. Перспективи використання природних рекреаційно-туристичних ресурсів ... області/району

Після формування плану роботи та уточнення мети та завдань здійснюється більш ретельне опрацювання літературних джерел. Прискорити цілеспрямований відбір і вивчення літератури допоможе чітка орієнтація дослідника на тему проблеми та основні її питання (розділи і підрозділи). **Опрацювання літератури повинно стимулювати власні ідеї.** Уважне ознайомлення з будь-яким текстом повинне викликати певні думки, гіпотези, які відповідають власному погляду на речі.

Вивчення наукових джерел інформації відбувається в наступній послідовності:

- загальне ознайомлення з вирішенням наукової проблеми;
- побіжний перегляд відібраної літератури і систематизація її відповідно до змісту роботи і черговості вивчення, опрацювання;
- читання за послідовністю розміщення матеріалу;
- вибіркоче читання окремих частин;
- виписування потрібного матеріалу для формування тексту науково-дослідної роботи;
- критичне оцінювання записаного, редагування і чистовий запис як фрагменту тексту курсової роботи.

Одним із основних елементів наукової етики та культури написання наукових робіт, у тому числі і курсових, є **ОБОВ'ЯЗКОВІ ПОСИЛАННЯ В ТЕКСТІ РОБОТИ НА ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА.** Це дозволяє не лише оцінити особистий внесок дослідника у вивчення обраної проблематики, ступінь його самостійності та творчості мислення. Дослідник має можливість підкріпити правильність своїх думок цитатами авторитетних дослідників, що працюють над даною проблематикою.

Загальні правила цитування такі:

- текст цитати починається і закінчується лапками, та наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання;

- цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками;
- кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;
- при непрямому цитуванні (викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело.

Посилання в тексті слід позначити номерами джерел, за якими вони зазначені у “Списку використаних джерел”. Їх виділяють квадратними дужками. Наприклад, “...у працях [2-4, 9, 16] приділено особливу увагу дослідженням цього аспекту проблеми”. Якщо наводять цитату або статистичні дані з джерела з великою кількістю сторінок, крім номера зазначають сторінку, де взята цитата, наприклад: “...на думку В.Стафійчука, кліматичні умови Карпат є більш комфортними для організації зимових видів відпочинку [43, с. 68]...”.

Джерела, з яких запозичені таблиці та рисунки, подають безпосередньо після таблиць та рисунків. У такому разі, після таблиці чи рисунку пишуть: “Примітка. Джерело [12]”, або “Примітка. Складено за джерелами [12, 15]”. Далі роблять інтервал та продовжують текстову частину.

У кінці кожної роботи після висновків подається список використаних джерел, які дійсно використовувались в процесі написання курсової роботи. Список використаних джерел - елемент бібліографічного апарату, відбиває самостійну творчу роботу автора і свідчить про рівень проведеного дослідження. При роботі над курсовою роботою має бути опрацьовано не менше 12-15 джерел.

Джерела можна розміщувати в списку одним із таких способів:

- у порядку назви посилань у тексті;
- в алфавітному порядку перших літер прізвищ авторів або назв.

Відомості про джерела, які включені до списку, необхідно подавати згідно вимог державного стандарту (Додаток А).

1.3. Робота над змістом курсової роботи

Формування тексту курсової роботи відбувається шляхом систематизації й обробки зібраних матеріалів з кожної позиції плану. До тексту вносяться тільки старанно підібрані й цілеспрямовано проаналізовані матеріали. На цьому ж етапі виконуються обчислення, обґрунтовуються пропозиції, формулюються висновки, підбирається ілюстративний матеріал (графіки, рисунки, таблиці). У процесі роботи визначається необхідність доповнення додатковими матеріалами. При цьому можуть використовуватися різні матеріали: карти, звіти,

статистичні дані і т.ін. Одержаний чорновий варіант курсової роботи доповнюється, уточнюються деякі положення, остаточно формулюються всі висновки й пропозиції.

Текст курсової роботи повинен чітко і логічно розкривати поставлені завдання і відповідати наміченим пунктам плану.

До змісту курсової роботи висуваються наступні вимоги:

Вступ.

Вступ повинен містити:

- 1.) обґрунтування актуальності обраної теми (чому важливо її досліджувати, які існують проблеми, пов'язані з недостатнім вивченням даного питання, які причини змушують дослідника проводити наукові пошуки);
- 2.) визначення об'єкту та предмету дослідження (*Об'єктом дослідження* прийнято називати те, на що спрямована пізнавальна діяльність дослідника. Це процеси або явища навколишнього матеріального світу або форми його відображення у людській свідомості, які породжують проблемну ситуацію і обрані для дослідження. Об'єкт дослідження може бути спільним для різних наукових напрямів і навіть наук. *Предметом дослідження* є досліджувані з певною метою властивості, характерні для наукового пізнання. Це визначення певного «ракурсу» дослідження як припущення про найсуттєвіші для вивчення обраної проблеми характеристики об'єкта. Під предметом дослідження розуміється те, що знаходиться в межах об'єкта і завжди співпадає з темою дослідження.)

Так, наприклад, об'єктом курсової роботи на тему “**Туристично-рекреаційний паспорт ... області/району**” можна визначити *природне та соціально-культурне середовище формування рекреаційно-туристичного господарства ... області*. Предметом – *ресурсно-рекреаційні властивості основних компонентів природного та соціально-культурного середовища ... області для потреб підвищення ефективності їх використання в рекреаційно-туристичній справі*. Об'єкт та предмет коригуються відповідно до обраної теми.

- 3.) визначення мети та завдань дослідження. Як правило, мета спрямована на всебічне, об'єктивне і ґрунтовне вивчення предмета дослідження, його характеристик, зв'язків на підставі розроблених у науці принципів і методів пізнання, а також отримання корисних для діяльності людини результатів, упровадження їх у виробництво для підвищення його ефективності. Завдання спрямовані на розкриття змісту намічених пунктів плану і формулюються відповідно до них. Наприклад, метою курсової роботи на тему „**Характеристика природних рекреаційно-туристичних ресурсів ... області/району**” може

бути оцінка природних рекреаційних ресурсів ... області та визначення перспектив їх раціонального використання. Завданнями:

1. Дати характеристику рельєфу як умови та ресурсу розвитку туризму та рекреації в ... області.
2. Оцінити роль клімату у розвитку туризму та рекреації в ... області
3. Дати оцінку водних рекреаційно-туристичних ресурсів ... області
4. Визначити специфіку та поширення гідромінеральних рекреаційно-туристичних ресурсів
5. Охарактеризувати рослинний та тваринний світ ... області та його роль у формуванні її рекреаційно-ресурсного потенціалу
6. Здійснити районування ... області за рівнем забезпеченості природними ресурсами
7. Визначити перспективи використання природних рекреаційно-туристичних ресурсів ... області/району

4.) методи, що плануються до застосування при проведенні дослідження (найбільш загальнозживаними для виконання курсової роботи з дисципліни “Туристичні ресурси України” є діалектичний та системний підходи, а також методи: літературний, монографічний, порівняльний, узагальнення, систематизації, картографічний, математико-статистичні та інші).

Обсяг вступу – 1-2 сторінки.

Основна частина.

Зміст основної частини залежить від обраної теми та варіанта плану. Важливо повно, чітко і логічно розкрити її зміст, дотримуючись поставленої до виконання мети та завдань дослідження.

У таблиці 1 наведено приблизне змістовне наповнення розділів та типові помилки, які допускаються студентами при їх написанні.

Обсяг основної частини – 25-30 сторінок.

Висновки.

У висновках підводяться підсумки щодо загального стану туристичних ресурсів, можливостей їх раціонального використання в процесі розвитку певних видів туризму (відповідно до обраної теми), переваг регіону у забезпеченості тими чи іншими видами ресурсів, проблем, що супроводжують їх освоєння та використання, перспектив подальшого розвитку. Поширеною помилкою при написанні висновків є дублювання інформації, що наводилась у основній частині або наведення нових фактичних даних, які у основній частині не використовувались

Обсяг висновків – 4-5 сторінок.

Змістовне наповнення розділів курсової роботи з дисципліни “Туристичні ресурси України”

Номер та назва розділу	Необхідна інформація	Типові помилки	Рекомендації щодо уникнення помилок
Тема: Рекреаційно-туристичний паспорт ... області/району			
1. <i>Загальні відомості про область/район</i>	Назва області/району, дата утворення, адміністративний центр, ГП, площа, ГТП, адміністративний поділ, коротка характеристика населення (кількість, склад, природний та механічний рух населення, щільність, переважаючі типи поселень) коротка характеристика господарства (ВРП, галузі спеціалізації, місце у регіональному поділі праці).	Студенти не приділяють уваги характеристиці ГТП, не вміють відібрати потрібну інформацію та дати коротку характеристику населення та економіки регіону. Дублюється інформація по природним ресурсам. Використовується застаріла статистична інформація	Охарактеризувати ГТП (віддаленість від морів, гірських районів, місць зосередження найбільш відомих туристичних ресурсів, основних ринків туристичного попиту). Обирати лише основну інформацію, проте, уникати “стилю довідника”. Інформацію щодо природних ресурсів залишити для іншого розділу. Виключення – інформація про корисні копалини. Розділ завершити коротеньким висновком щодо можливостей розвитку туризму, що надають ГТП, населення та економіка регіону. Статистичні дані див. www.ukrstat.gov.ua ; www.ukrstat.com.ua ; https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/ Обсяг розділу 1 повинен бути 2-3 сторінки.
2. <i>Природні і рекреаційно-туристичні ресурси області/району.</i>	Характеристика рельєфу, спелеоресурсів, клімату, гідроресурсів (включаючи моря, до берегів яких виходить регіон), гідромінеральних ресурсів, біотичних ресурсів обраної області.	Часто порушується послідовність характеристики природних ресурсів, включається інформація про корисні копалини та ґрунти (їх доцільно характеризувати тоді, коли вони використовуються як туристичні ресурси). Природні ресурси та умови не аналізуються з точки зору придатності/непридатності, сприятливості/несприятливості для розвитку туризму.	Звернути увагу на послідовність характеристики природних ресурсів. Уникати непослідовного та неповного викладення матеріалу (напр., клімат, рельєф, знову клімат і т.п.). Застосовувати методики оцінки природних РТР або результати їх застосування іншими дослідниками. Аналізуючи кожен вид природних ресурсів, вказувати, для розвитку яких видів туризму він придатний або сприятливий. Обсяг розділу 2 – 5-7 стор.

3. <i>Природно-антропогенні рекреаційно-туристичні ресурси області/району</i>	Характеристика НПП, біосферних та природних заповідників, РЛП, зоопарків, дендропарків, ботанічних садів, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, штучних форм рельєфу, печер та водойм обраної області	Розділу не приділяється достатньої уваги, характеризуються об'єкти ПЗФ, які мало використовуються в рекреаційній діяльності, не приділяється увага об'єктам природно-антропогенного походження, що не включені до ПЗФ	Характеризувати природно-антропогенні об'єкти у послідовності, наведеній у 2-й колонці. Використовувати нові статистичні дані. Наводити види туризму, що можуть розвиватися на їх основі. Обсяг розділу – 5-7 стор.
4. <i>Антропогенні рекреаційно-туристичні ресурси області/району</i>	Характеристика археологічної спадщини, архітектурно-історичних, біосоціальних, подієвих, дозвіллевих (музейних та розважальних), етнографічних, сакральних ресурсів розвитку туризму обраної області	Студенти обмежуються характеристикою лише архітектурно-історичних ресурсів, залишаючи поза увагою усі інші.	Не забувати включати характеристику археологічних (якщо є), біосоціальних, подієвих, дозвіллевих, етнографічних та сакральних туристичних ресурсів. Матеріал може викладатися як від загального до часткового (загальна характеристика групи → приклади за населеними пунктами), так і від часткового до загального (характеристика суспільно-історичних ресурсів за населеними пунктами → узагальнення щодо забезпеченості області даними видами ресурсів). Обсяг розділу – 5-7 стор
5. <i>Характеристика екологічного стану території</i>	Рівень забруднення території, вплив екологічної ситуації на розвиток туризму в обраному регіоні	Поза увагою залишається вплив екологічної ситуації на розвиток туризму	Включити необхідну інформацію до розділу. Обсяг розділу – 5-7 стор
Тема: Аналіз ресурсів розвитку ... виду туризму в ... області/районі			
1. <i>Сутність ... виду туризму та ресурси, які необхідні для його організації</i>	Що являє собою даний вид туризму, його місце в класифікації видів туризму, в якому середовищі відбувається, різновиди даного виду туризму та їх специфіка, для спортивних видів туризму – категорії походів та вимоги до їх організації, фактори розвитку та ресурси, необхідні для організації даного виду туризму	Розділ починається із загального визначення туризму, недостатньо уваги приділяється визначенню місця обраного виду туризму в загальній класифікації, а також порівнянню відмінностей між його різновидами, не вказуються категорії походів, не наводяться фактичні дані щодо рівня розвитку даного виду туризму	Дотримуватись послідовності викладу матеріалу, використовувати таблиці та рисунки для наведення фактичних даних та здійснення порівнянь, обов'язково їх коментувати, знаходити нову статистичну інформацію щодо розвитку обраного виду туризму. Статистичні дані див. www.ukrstat.gov.ua ; www.tourism.gov.ua http://www.chernigivstat.gov.ua/ сайти Головних управлінь статистики адміністративних одиниць України; Головне управління статистики в Чернігівській області вул.Горького, 37 Обсяг розділу – 9-10 стор.

2. <i>Характеристика наявності та придатності ресурсів ... області/району для організації ... виду туризму</i>	Загальна характеристика об'єктів, явищ та процесів природного, антропогенного або змішаного походження, що використовується в процесі організації даного виду туризму; Опис наявних конкретних ресурсів регіону, що використовуються для розвитку даного виду туризму та їх оцінка	Студенти змішують поняття “туристичні ресурси” та “умови розвитку туризму”, обмежуються загальними характеристиками, не наводять фактичних даних забезпеченості стану та якості туристичних ресурсів	Для опису кожного з видів ресурсів виділити підпункт 2.1, 2.2, 2.3... Ретельно відбирати необхідний матеріал (див. класифікацію турресурсів), використовувати дані оцінок тур ресурсів, здійснених іншими дослідниками або методики, запропоновані ними (не забувати про посилення на джерела!) Обсяг розділу 9-10 стор.
3. <i>Характеристика умов розвитку ... виду туризму в ... області/районі</i>	Загальна характеристика об'єктів, явищ та процесів природного, антропогенного або змішаного походження, що впливають на організацію даного виду туризму; Опис наявних конкретних умов регіону, що впливають на розвиток даного виду туризму та їх оцінка	Студенти змішують поняття “туристичні ресурси” та “умови розвитку туризму”, обмежуються загальними характеристиками, не наводять фактичних даних щодо умов розвитку туризму	Для опису кожного з видів ресурсів виділити підпункт 3.1, 3.2, 3.3... Ретельно відбирати необхідний матеріал, використовувати фактичні дані, обґрунтовувати висновки щодо впливу різних умов на розвиток туризму. Обсяг розділу – 9-10 стор.
Тема: Характеристика природних (природно-антропогенних, антропогенних) рекреаційно-туристичних ресурсів ... області/району			
<i>(план залежатиме від основних видів рекреаційно-туристичних ресурсів, які включає обрана група)</i>	Докладна характеристика усіх груп туристичних ресурсів: <u>Якщо природні</u> , то: рельєф, спелеоресурси (якщо є), клімат, гідромережа, гідромінеральні ресурси, біотичні ресурси; <u>Природно-антропогенні</u> : БЗ та ПЗ (якщо проводиться рекреаційна діяльність), НПП, РЛП, дендропарки, ботанічні сади, зоопарки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, пам'ятки природи, водосховища, ставки, канали, штучні печери та острови, гідропарки, лукопарки, лісопарки; <u>Антропогенні</u> : археологічні, архітектурні, біосоціальні, подійні, дозвіллі, етнокультурні, сакральні.	Поверхова характеристика ресурсів без використання фактичних даних, методик та результатів їх оцінки. Порухення логіки викладу матеріалу	На відміну від розділів 2-4 першого варіанту тем, характеристика туристичних ресурсів повинна бути більш докладною, ОБОВ'ЯЗКОВЕ застосування методик оцінки відповідних турресурсів та їх оцінка за адміністративними районами. Обсяг кожного розділу – 5-7 стор.
<i>Районування ... області за рівнем забезпеченості природними (природно-антропогенними, антропогенними) ресурсами</i>	Ранжування районів області на 3-5 груп за рівнем забезпеченості обраною групою ресурсів та кожним з видів ресурсів цієї групи	Неправильне застосування методів класифікації та групування. Неправильне оформлення малюнків, не коментовані картосхеми.	Дотримання правил класифікації та групування, створення та правильне оформлення картосхем. Обсяг розділу – 5-7 стор.

<i>Перспективи використання природних (природно-антропогенних, антропогенних) рекреаційно-туристичних ресурсів ... області/району</i>	Висновки щодо інтенсивності та окреслення подальших напрямів раціонального використання даних ресурсів	Студенти ігнорують написання розділу, не роблять висновків щодо нинішнього стану використання даних видів ресурсів	Слідкувати за правильністю інформаційного наповнення розділу. Обсяг розділу – 5-7 стор.
---	--	--	---

Текст курсової роботи повинен бути відредагованим, стилістично витриманим як наукове дослідження. У тексті роботи не допускається застосовувати обороти розмовної мови або публіцистичного стилю. Також необхідно звернути увагу на те, що у наукових роботах, як правило, не вживається займенник першої особи однини. Тож треба уникати зворотів та виразів “у моїй роботі”, “я дослідила”, “на мою думку” тощо, натомість вживаючи займенники першої особи множини (“ми дослідили”, “на нашу думку”) або безособову форму дієслів (“було досліджено”). Особливо уважним треба бути при застосуванні синонімів. В науці близькими за змістом словами можуть позначатися різні поняття.

Оформлення курсової роботи здійснюється у відповідності з вимогами кафедри чи факультету (Розділ 2).

1.4. Процедура здачі, перевірки та захисту курсових робіт

Виконана курсова робота у встановлений регламентом термін здається на кафедру й після реєстрації передається науковому керівнику для рецензування. У своїй рецензії викладач зазначає позитивні сторони й недоліки курсової роботи, оцінює ступінь самостійності формулювання основних положень та висновків, наявність елементів творчого пошуку й новизни, величину масиву опрацьованої інформації, дотримання вимог щодо змісту й оформлення роботи, а також робить висновок щодо допуску до захисту з попередньою оцінкою за стобальною шкалою. У разі незадовільної оцінки робота повинна бути перероблена з урахуванням зауважень рецензента. **ВДРУГЕ ДООПРАЦЬОВАНА РОБОТА ЗДАЄТЬСЯ З ПОПЕРЕДНЬОЮ РЕЦЕНЗІЄЮ!**

Захист курсових робіт здійснюється за встановленим графіком, прилюдно, перед комісією, що складається з викладачів кафедри. Процедура захисту передбачає стислий виклад студентом головних проблем дослідження та їх вирішення, відповіді на запитання членів комісії. До захисту студент отримує свою роботу, знайомиться з рецензією й готується аргументовано відповісти на зауваження й запитання. У процесі захисту членами комісії оцінюється глибина знань студентом досліджуваної теми, уміння вести дискусію, обґрунтовувати й відстоювати свою точку зору, чітко відповідати на поставлені запитання. Остаточна оцінка вноситься в відомість та індивідуальний план студента й перезахисту не підлягає.

РОЗДІЛ 2 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

2.1. Структура курсової роботи

Курсова робота повинна містити наступні структурні елементи:

- титульний аркуш (Додаток Б)
- завдання керівника роботи (Додаток В);
- аркуш для рецензій керівника (Додаток Д);
- план роботи;
- вступ;
- розділи основної частини згідно плану;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

Підшиваються (вкладаються в папку-скорозшивач) вони строго у вищенаведеній послідовності.

2.2. Загальні вимоги до оформлення курсової роботи

Робота виконується на одному боці аркуша білого паперу формату А4 за допомогою комп'ютерного набору. Параметри набору: шрифт Times New Roman, розмір – 14 пт, міжрядковий інтервал – 1,5, абзацний відступ – 10-15 мм, вирівнювання по ширині.

Текст повинен розміщуватися на сторінці з дотриманням таких полів: зліва – 25 мм, справа – 15 мм, зверху та знизу – 20 мм. Загальний обсяг роботи (вступ, основна частина, висновки) – 30-35 сторінок.

Виявлені при оформленні курсової роботи помилки, описи та графічні неточності повинні бути виправлені чорнилом чорного кольору після охайної підчистки чи зафарбовування. Не допускається більше двох виправлень на одній сторінці.

Після закінчення списку використаних джерел, відступивши на 2 інтервали, праворуч студент вказує дату написання курсової роботи (наприклад: 22.04.05 р.) і ставить підпис.

Останній етап завершення курсової роботи - її зовнішнє оформлення. Аркуші роботи вирівнюють по правому та нижньому краях та прошивають.

2.3. Нумерація сторінок

Сторінки роботи мають бути пронумеровані в правому верхньому куті арабськими цифрами без знака № та крапки у кінці. Список джерел та додатки також включаються в загальну

нумерацію. Починається нумерація з титульного листа (без позначення на ньому сторінки). Номер не ставиться і на аркуші із завданням керівника.

Нумерація сторінок починає проставлятися із сторінки, на якій наведено зміст (план) роботи. У її правому верхньому куті позначається номер сторінки – 4.

2.4. Оформлення структурних елементів роботи

Основний текст роботи може поділятися на розділи, параграфи, пункти та підпункти. Розділи мають порядкові номери в межах усієї роботи. Назва розділу в тексті роботи записується в один рядок і вирівнюється посередині сторінки. Спочатку прописними літерами напівжирним шрифтом пишеться слово “**РОЗДІЛ**” та арабськими цифрами позначається його порядковий номер. Крапка в кінці не ставиться. Далі прописними літерами напівжирним шрифтом пишеться назва розділу. Крапка в кінці не ставиться. Відстань між заголовком розділу (параграфу) та текстом повинна дорівнювати 2-ом інтервалам. Наприклад:

РОЗДІЛ 1 ПРИРОДНІ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ ФРАНЦІЇ

Параграфи розділу нумерують у межах розділу. Номер параграфа складається з порядкового номера розділу та номера параграфа, наприклад: 2.3. (третій параграф другого розділу). В кінці номера параграфа чи питання повинна стояти крапка.

Заголовки параграфів друкують маленькими літерами (крім першої великої) напівжирним шрифтом з абзацу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Наприклад,

2.1. Архітектурно-історичні рекреаційно-туристичні ресурси

Так само оформляються пункти певного параграфу:

2.1.1. Сакральні споруди

У разі необхідності пункти можуть бути розбиті на підпункти, які повинні нумеруватися в межах кожного пункту. Наприклад, 4.1.1.1., 4.1.1.2., 4.1.1.3. і т.д. Номер підпункту та його назва друкується з абзацу в підбір до тексту. Наприклад:

1.1.1.1. Монастирі. Даний тип сакральних споруд завжди відіграв велике значення в культурному житті народу...

Усі параграфи, пункти або підпункти, виділені у тексті, повинні відображатися у змісті.

Такі структурні елементи курсової роботи як ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ не мають порядкового номера. Заголовки структурних частин курсової роботи друкують великими літерами (ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ) і розташовують посередині сторінки.

Не можна вміщувати заголовок у кінці однієї сторінки, а текст починати з іншої. Новий параграф допускається починати на тій же сторінці, на якій закінчився попередній, за умови, що на ній поміститься 2-3 рядки тексту. Для того, щоб при внесенні правок у роботу наступні розділи не зміщувались, рекомендуємо використовувати функцію “Наступна сторінка” (кнопка “Розриви” у вкладці “Розмітка сторінки”) текстового редактора Word.

2.5. Оформлення ілюстрацій, таблиць та формул.

Рисунки чи таблиці, розміщені в роботі, допомагають стисло викласти основну інформацію, унаочнити або узагальнити інформацію. Вони повинні відповідати тексту. Рисунки та таблиці розміщуються по тексту після першого згадування про них на цілому аркуші або його частині. При цьому ілюстрації чи таблиці слід розміщати так, щоб їх можна було розглядати без повороту або з поворотом за годинниковою стрілкою. Не рекомендується поміщати в роботу рисунки чи таблиці, розмір яких перевищує стандартний формат. На одній сторінці може розміщуватись декілька ілюстрацій чи таблиць, але вони обов'язково повинні бути розділені текстом. Не можна вставляти рисунок або таблицю без коментарів.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 1.2 (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

Цифровий матеріал подають, як правило, у вигляді **таблиць**. Кожна таблиця повинна мати назву (заголовок), який розміщується симетрично над таблицею та наводиться напівжирним шрифтом, і порядковий номер, що вказується в правому верхньому куті над заголовком. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: таблиця 1.2 (друга таблиця першого розділу). Слово «таблиця» пишуть з великої літери напівжирним курсивом. Наприклад:

Таблиця 3.1

Кількість архітектурно-історичних рекреаційно-туристичних ресурсів за областями України

- під одною;
- якщо таблиця не вміщується на одній сторінці, можна перенести її на іншу. У такому випадку вертикальні рядки (графи) під заголовками таблиці слід пронумерувати, а на наступній сторінці замість заголовка в правому верхньому куті пишеться: *Продовж. табл. 2.4.*

2.6. Оформлення додатків

Додатки наводяться в кінці курсової роботи у вигляді форм первинних, зведених документів, ілюстрацій, прикладів рекламних проспектів іт.д. У додатки слід також виносити допоміжний матеріал, який при включенні в основну частину захаращує текст (проміжні розрахунки; таблиці допоміжних та вихідних цифрових даних, каталоги, ілюстрації допоміжного характеру тощо).

Додатки оформляють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

Кожен додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами (з першої великої) симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами (з першої великої) друкується слово “Додаток___” та велика літера, що позначає цей додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, І, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Коли літери українського алфавіту використані усі, використовують літери латинського алфавіту, за винятком літер I та O, а після його повного використання допускається позначати додатки арабськими цифрами.

Документи, що додаються та використовуються у курсовій роботі повинні бути правильно оформлені (усі реквізити заповнені) та достовірні. Замість підпису на документах вказуються прізвища посадових осіб. Додатки, розміри яких більше формату А4, враховують як одну сторінку і згортають за форматом листів курсової роботи.

РОЗДІЛ 3 ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.

На оцінку курсової роботи з дисципліни «Туристичні ресурси України» впливають такі чинники:

- самостійне виконання роботи (УВАГА! УСІ РОБОТИ ПРОХОДИТИМУТЬ ЕКСПЕРТИЗУ НА ПРЕДМЕТ ПЛАГІАТУ!);
- вчасне виконання роботи;
- змістовність роботи, логічність викладу матеріалу;
- використання великої кількості джерел, у тому числі, наукової літератури (монографій, статей), довідників;
- виконання розрахунків, таблиць, карт і посилання на їх в тексті;
- повнота виконання завдання;
- виправлення недоліків в роботі згідно зауважень і рекомендацій керівника;
- володіння матеріалом курсової роботи;
- правильність і акуратність оформлення.

Курсова робота повинна бути захищена до здачі екзамену з дисципліни.

Критерії оцінки курсової роботи.

Оцінка **«відмінно» (90-100 балів)** виставляється тоді, коли студент вільно володіє проблемою, здійснює самостійний аналіз опрацьованого матеріалу, робота виконана самостійно і відзначається змістовністю, повнотою і логічністю, при її підготовці було використано широке коло учбової, методичної, додаткової літератури, зроблено необхідні розрахунки, таблиці, ілюстрації, робота правильно оформлена.

Оцінка **«добре» (75-89 балів)** виставляється за самостійно виконану на досить високому рівні письмову роботу, але:

- при захисті студент, виявивши добру підготовку, допускає неточності у трактуванні окремих проблем, відчуває певні труднощі в теоретичному їх узагальненні;
- тема розкрита не повно, дещо порушена логіка викладу матеріалу;
- студент не використав усіх можливостей літературних і практичних джерел;
- робота оформлена з порушенням вимог.

Оцінка **«задовільно» (60-74 бали)** виставляється, якщо студент орієнтується у обраній темі, але не може без допомоги зробити висновки, не може логічно та повно викласти проблему, не усунув повністю недоліків, зазначених у рецензії.

Оцінка **«незадовільно» (35-59 балів)** виставляється тоді, коли студент навіть за наявності курсової роботи, яка допущена до захисту, не орієнтується в проблемі, не опанував мінімуму учбової і методичної літератури, не може аналізувати, робити висновки, вносити пропозиції по ефективності використання рекреаційно-туристичних ресурсів.

У разі отримання незадовільної оцінки обирається нова тема і робота виконується знову.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ “ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ”

1. Алешугіна Н.О. Зеленська О.О. Туристичні ресурси України: конспект лекцій. – Ніжин: ФОП Лук’яненко ТПК “Орхідея”, 2013 р. – 176 с.
2. Архітектурні та природні пам’ятки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine.kingdom.kiev.ua>
3. Батлук В.А. Основи екології [підруч.] / В.А.Батлук. — К. : Знання, 2007. — 519с.
4. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування: Монографія. [Текст] / О.О.Бейдик. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2001. – 395 с.
5. Дерев’яні храми України. Сайт Олени Крушинської [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.derev.org.ua/>
6. Державний реєстр нерухомих пам’яток України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Державний_реєстр_нерухомих_пам'яток_України
7. Заповідна Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reserves.in.ua>
8. Іван Родічкін, Ольга Родічкіна. Старовинні маєтки України. — К.: Мистецтво, 2009, 384 с.
9. Івченко А.С. Вся Україна: Путівник. – К.: ДНВП “Картографія”, 2006. – 656 с.
10. Лікувальні грязі та пелоїдолікування [Електронний ресурс] / Сайт “Курорти та санаторії України”. – Режим доступу: <http://sankurort.ua/uk/4/22/25/>
11. Любіцева О.О., Панкова Є.В., Стафійчук В.І. Туристичні ресурси України [Текст] / О.О.Любіцева, Є.В.Панкова, В.І.Стафійчук. – К.: Альтерпрес, 2007. – 369 с.
12. Макарчук С.А. Етнографія України [Текст] / С.А.Марчук.- Львів: Світ, 2004. – 520 с.
13. Масляк П.О. Рекреаційна географія: Навч. посіб./ П.О.Масляк. – К.: Знання, 2008. – 343 с.
14. Панкова Е.В. Туристичне краєзнавство. – К.: Альтерпрес, 2003. – 351 с.
15. Реєстри пам’яток. Статистична інформація на сайті “Україна Інкогніта. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ”<http://ukrainaincognita.com/rozdily/pamyatku/reestry>
16. Рекреаційно-туристичні ресурси України з основами туристичного ресурсознавства / Н.О.Алешугіна, О.В.Барановська, М.О.Барановський, О.О.Зеленська, І.В.Смаль, І.М.Філоненко. – Ніжин: Видавець Лисенко М.М., 2014. – 520 с.
17. Сім чудес України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://7chudes.in.ua/>
18. Сліпченко Н., Могитич І. Проблема збереження дерев’яних храмів в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.derev.org.ua/biblio/articles/slipch-moh_zberez.htm
19. Смаль І.В. Основи географії рекреації і туризму: Навчальний посібник. – Ніжин: Видавництво НДПУ імені Миколи Гоголя, 2004. – 264 с.
20. Список монастирей України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.wikipedia.org/wiki/>
21. Стафійчук В.І. Рекреалогія: Навч. посіб. [Текст] / В.І.Стафійчук. – К.: Альтерпрес, 2008. – 264 с.
22. Тімець О.В., Совгіра С.В. Основи рекреаційної географії. Природа, ресурсний потенціал регіонів [Навч. посіб.] / О.В. Тімець, С.В.Совгіра. — К. : Науковий світ, 2005. — 254с.
23. Україна: Туристична карта. – К.: ДНВП “Картографія”, 2007.
24. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія [Текст] / Н.В.Фоменко. – Івано-Франківськ, 2007. – 311 с.

Зразки оформлення використаних джерел

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Навчальні посібники, підручники, монографії: один, два або три автори	Стафійчук В.І. Рекреалогія: Навч. посіб. [Текст] / В.І.Стафійчук. – К.: Альтерпрес, 2008. – 264 с. Тімець О.В., Совгіра С.В. Основи рекреаційної географії. Природа, ресурсний потенціал регіонів [Текст] / О.В. Тімець, С.В.Совгіра. — К. : Науковий світ, 2005. — 254с.
чотири автори	Рекреаційно-туристичні ресурси України з основами туристичного ресурсознавства [Текст] / Н.О.Алешугіна, О.В.Барановська, М.О.Барановський, О.О.Зеленська, І.В.Смаль, І.М.Філоненко. – Ніжин: Видавець Лисенко М.М., 2014. – 520 с.
Перекладні видання	Уокер Дж.Р. Введение в гостеприимство: Учебник. Пер.с.англ. [Текст] / Дж.Р.Уокер. – М.: ЮНИТИ, 1999. – 463 с.
Складові частини журналу, газети	Бейдик О.О., Криницька Л.Л. Світові рекреаційно-туристські ресурси // Український географічний журнал. – 2007. - №2. – С. 49-55.
Закони	Закон України “Про туризм” від 05.09.1995 р. № 324/95-ВР // Туризм і охорона культурної спадщини: український та польський досвід: Монографія. [Текст] / В.Вакуленко, І.Валентюк, В.Грибан та ін. – К.: К.І.С., 2003. – С. 113-129.
Тези доповідей	Кравченко Н.О. Шляхи інноваційного розвитку рекреаційного господарства Полісся // Матер. Всеукр. наук.-пр. конф. “Сучасні тенденції розвитку економіки, освіти та науки в контексті євроінтеграції”, 3–4 квітня 2008 р. – Чернігів: ЧДІЕУ, 2008. – С. 102-103.
Електронні джерела	Сліпченко Н., Могитич І. Проблема збереження дерев’яних храмів в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.derev.org.ua/biblio/articles/slipch-moh_zberezhh.htm

Зразок оформлення титульного аркуша курсової роботи

Міністерство освіти і науки України
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра туризму

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни “Туристичні ресурси України”

на тему:

**“Рекреаційно-туристичний паспорт
Чернігівської області”.**

Студента (ки) _____ курсу _____ групи
напряму підготовки _____
спеціальності _____

(прізвище та ініціали)

Керівник _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

м. Чернігів - 20 __рік

Зразок оформлення завдань керівника роботи на курсову роботу

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	життєдіяльності, природокористування і туризму
Кафедра	туризму
Освітньо-кваліфікаційний рівень	бакалавр
Напрямок підготовки	1401 „Сфера обслуговування”
Спеціальність	6.140103 „Туризм”
Дисципліна	“Туристичні ресурси України”

**ЗАВДАННЯ
на курсову роботу**

_____ (прізвище, ім'я, по батькові студента у давальному відмінку)

1. Тема роботи

2. Термін здачі закінченої роботи _____

3. Вихідні дані роботи: *основна та додаткова література, закони та нормативно-правові акти, туристичні карти, путівники тощо.*

4. Перелік питань, що підлягають розробці (відповідно до плану):

5. Перелік графічного матеріалу: *таблиці, рисунки (картосхеми, схеми, графіки).*

6. Дата видачі завдання: _____

Підпис керівника

Рецензія
на курсову роботу з дисципліни “Туристичні ресурси України”
студента(ки) _____

(курс, група, ПІБ)

наукового керівника _____

(вчений ступінь, звання, ПІБ)

	Параметри оцінки	Чорновий варіант роботи	Доопрацьований варіант роботи
Уся робота	Самостійність виконання		
	Наявність посилань на джерела		
	Дотримання вимог до оформлення роботи		
	Наявність граматичних помилок		
	Кількість опрацьованих джерел		
Вступ	Обґрунтованість актуальності дослідження		
	Правильність визначення об'єкту, предмету, мети та завдань роботи		
Розділ 1	Повнота викладення матеріалу		
	Дотримання логіки та послідовності викладення матеріалу		
Розділ 2	Повнота викладення матеріалу		
	Дотримання логіки та послідовності викладення матеріалу		
Розділ 3	Повнота викладення матеріалу		
	Дотримання логіки та послідовності викладення матеріалу		
Розділ 4	Повнота викладення матеріалу		
	Дотримання логіки та послідовності викладення матеріалу		
	Актуальність фактичних даних		
Розділ 5	Повнота викладення матеріалу		
	Дотримання логіки та послідовності викладення матеріалу		
	Актуальність фактичних даних		
Розділ 6	Повнота викладення матеріалу		
	Дотримання логіки та послідовності викладення матеріалу		
	Актуальність фактичних даних		
Висновки	Обґрунтованість висновків		

Попередня оцінка _____ балів.

Підпис керівника _____

